

Cserép Csaba

KOCSMAPSZICHIÁTRIA

Ezredvégi történetek

'92 késő őszén ismerkedtem meg P. István úrral. P. István úrnak éppen nem úr, már a régi rendszerben is „csöves” volt. Átkos szenvedélyei lehetetlenné tették számára, hogy „kibekkelje” a szocializmust a Harvardon vagy a Yale-en, ezért halvány sansza sem volt, hogy alámerüljön valamilyen kényelmes, vezető pozícióban.

A zászlócserét lépcsőházakban, zugkimérésekben élte meg, jelenleg is - a kocsmázások közötti intervallumokban az utca az otthona.

P. István úr az italboltok bölcsei közé tartozik. Magával kapcsolatban mindig igazságérzetről, arisztotelészi aporiákról, a természettől való általános érvényű törvényekről beszél.

Mifelénk ilyenkor alkoholizmusról, félművelt handabandázásokról esik szó, ám mindenki elismeri: P. István úr igenis szórakoztató, jó gyerek.

Valójában ezek részletkérdések. Közölni kívánom P. István úr meséit. Okul belőle valaki vagy sem - az nem az én problémám.

Megismerkedünk

Adj egy „bélást”, haver! szólított meg a söntésben egy bánatos tekintetű férfiú. Ápoló keze, dzsentris külseje kirítt a lájmolók sokaságából.

- Itten üdébb a deviancia világosított föl meglepett tekintetemet látva a csapos. Félórával elébb lopták el a kocsimat, s az orosz vodka-hegyek, amiket dühömben magamba erőltettem, olyan „utánam az özönvíz” hangulatba ringattak.

Adj az öregnek is egy gyorsítót! - rendeltem, majd leültem egy asztalhoz a sarokban.

A deklasszált fazonú „szesztstestvér” nyomban követett. Hamutálát cserélt, tüzet adott. Hamarosan levágott két sonkás szendvicstre, egy doboz cigarettára, néhány nagyfröccsre.

- Ne erőlködj annyit! Inkább beszéljünk! javasoltam. - Honnan jössz?

A „detoxból”.

Most látogattad meg a műintézetet először? - gúnyolódtam.

- A fenéket. Törzsvendég vagyok és a pszichiátrián is. Miért, mikor kezdted?

Amikor elváltam, 86-ban.

- S hogyan? Egyszerűen bementél?

- Ugyan. Vittek. Amikor a „Milleneum” borozóból kijöttem négykézláb -, letévedtem az útról az árokba. Addig gurultam a dombról lefelé, amíg két arra járó rendőr fölment és beszállított a város kórház idegosztályára. Kaptam injekciót, valamint a hülyék számára rend-

szerezített, hátul nyitott, praktikus hálóinget. Reggel, mikor térdig fostosan felébredtem, nem okozott volna gondot, hogy rendbe szedjem magam, de a fürdőszobában egy kétméteres örülttel találkoztam.

- Új fazont adok a pofádnak, ha nem takarodsz ki innen! - ordította.

Nem tehettem mást, kiálltam a folyosóra és próbáltam ritkán szedni a levegőt. A folyosón - többek között - ült egy pasas, cigarettázott és magában beszélt.

Nekem agydaganatom van. Véres. Kétfelé fognak vágni.

Ne kétfelé vágasd magad, hanem négyfelé látam el célszerű- tanácssal. - Úgy sokkal könnyebb lesz hazavinni. Képzeld el, ha kétfelé vágnak, lelóg a hordár válláról a kezud vagy a lábad a porba.

Tényleg! Ápoló úr, ápoló úr! Négyfelé kell!

Egy fiatal fiú sántikálva elém állt:

- Öngyilkos akartam lenni. Belenyúltam a konnectorba, de csak 24 Volt volt a feszültség. Igazán hülye vagyok. Itt a helyem.

Ahogy Hélios lovai egyre magasabbra hágtak az égbolton, a zajongás erősödött.

- Józsi, Józsi, Józsikám! - kántálta valaki.

- Ez itten a faluvége? - kérdezgette egy nálam is szarosabb bácsika.

Mi lesz a reggeli, kriplik?

A gyagyásoknak pépes, a többieknek szocska.

- Szocska?

- Persze, faszocska.

Kifejezetten éreztem magamat. Ez a környezet is környezet.

Vizit után be kellett mennem a főorvoshoz. Kérdésére, hogy miért iszom, őszintén válaszoltam:

- Drága, aranyos doktor úr. Én egy szocialista brigád tagja vagyok. A tüttzés a kultúrprogram része. Én öntudattal rendelkezem, ezt nálunk mindenki tudja. Igaz, reggelenként derekasan öklendezem, némi epét hányok, de a szálón mindenki így kezdi a napot. Ha tudná, hogy a Melák vagy a Gengszter mennyit iszik és mennyit hány ... Ajaj!

- Mit fog csinálni? Mert kiengedjük.

- Mit csinálnék? Bemegyek a „Halesz”-ba, iszom valamit. Nagyon másnapos vagyok.

- Elvonókúrára kellene mennie.

- Benne vagyok - mondtam. - Nem lehet pénzzel bírni a piálást.

Előjegyzésbe vettek és elengedtek.

Mendégéltem a borongós, hideg, őszi időben. Egyetlen járókelő, egy jármű sem az utcákon. A házak sötétlő vonala, a szürke ég, szitáló köd. Kihalt volt minden. Aztán egy szemetesember tolt felém a kocsját. Kenyért evett. Piszkos kezében gőzölgött a kenyér.

Természetesen behívót az elvonóra azóta sem kaptam.

Nemsokára elmentem a cigányokhoz csicskának, de ez már egy másik történet.

Legközelebb a helyi Polgármesteri Hivatal információs irodájában futottam össze P. István úrral. Különböző szociális segélyeket organizált volna magának.

Mit bénázol itt? csaptam a vállára. - Miért nem olajjegyeket igényelsz, vagy hamisítasz? Miért nem „Égis” részvényeket jegyeztetsz? Tudod, hogy megy? Aláírsz egy papírt, hogy X.Y-t megbízod, hogy a nevedben vásároljon részvényeket bizonyos összegben. Az illető megveszi őket saját részre, neked meg ledob egy ezrest. Miért nem vállalkozol, Öreg? Látod, most vállalkozhatsz!

- Vállalkoztam már egyszer. Béreltem egy kocsmát, de tönkrement.

Nem kellett volna eltapsolnod a bevételt, kisfiam.

- Nem így volt. Elmesélem neked.

A vállalkozás

Egy kora reggeli órában, nyitáskor bejött a kocsmámba két jói öltözött férfi. Normálisan viselkedtek, ám feltűnően látszott rajtuk a részegség. Ettek valamit, ittak valamit, ücsörögtek, beszélgettek.

A lányok a pult mögött összesúgtak, megérezték: balhé lesz.

A hajnali forgalom múltával az üzlet üresedni kezdett, s egyre tisztábban hallatszott a következő párbeszéd:

Valamikor régen már voltam vele. Az életem legjobb nője. Óriási volt. Erted. Óriási. A férje lement pincszerezni. Képzelheted, már az ajtóban elkezdtem. Figyelsz rám? Teljesen be vagy rúgva.

- Elviselni józanul, hogy ribanc az ember felesége, lehetetlen.

- Apukám! Annyi év után, állva az ajtóban.

- Sok-sok év után, amikor már nem áltathatjuk magunkat, kibírhatatlan.

- Sikoltozott. Olyannyira kellett neki. Aztán beljebb a hallban, a dohányzóasztalon. Öregem, elfelejtettem mindent.

- Lehetetlen. Felejteni lehetetlen. Nincs annyi pia.

- Nem szégyellt az a nő semmit.

- A szégyen. A szégyen.

Később meg így csinált, és hogy láttam, éreztem, hogy mit tesz...

- Miért csináltam, amikor láttam, éreztem, hogy mit tesz...

Rettenetesen sokáig bírtam. Még mindig csodálom.

- Én hogy bírtam olyan sokáig?

Ne ordíts! Csak az a gond, mit mondok most otthon?

Ez a nő egyszerűen nem él, ha nem bújik össze valakivel. A férje nem partner, ezért egy frankó társat keres. Na, jó a játék?

- Társat szerettem volna, és beleképzelttem egy halom szarba, hogy ő a társam.

Rohant az idő. Öt felé be kellett fejeznünk, mert várta a gyerekeit.

Az én gyerekekre mi vár, te seggfej.

- A címét nem adhatom meg neked, mert megígértem.

- Nem adhatom át a tudásomat a gyerekeknél. Mire jön rá nélkülem?

- Csendesebben! Mindjárt mutatom a nőt.

- Nem láthatom, pedig reszketve, zokogva súgta ide bele a fülembe: „Apa nem menj el!”

- Na, nézd! Itt a fényképe.

- Egy fényképem sincs róla.

- Milyen? Figyelsz rám?

- Kit érdekel ez a kurva?

- Ez a nő nem kurva.

- Hát mi a kurva isten, ha nem kurva?

- Mert nem olyan. Erted, hülye gyerek.

- Mindegy.

- Nem mindegy.

- Kurva és kész.

- Ne kurvázd le a nőmet!

- Kurva. Kurva volt és most is az.

- Hagyd abba!

Mondtam már.

Puff. Elcsattant az első pofon. Törték a poharak, dültek a székek. Korainak találtam még a műsort, s így kénytelen voltam fenytést alkalmazni: kidobást eszközöltem, majd rendet tettem.

Mialatt a két cimborá botladozva ballagott az embéri nyomorúságról füttyülő októberi szélben, a kocsmában megkezdődött az előadás. A vendégek véleménye megszozott a kurvaság szimptomáinak megjelölésében. Fize-téseket osztogattak akkoriban, és a gyerekek nagyrésze már meglehetősen „maszatos” volt.

Egy darabig anyáztak, aztán kitért a gyalázat.

A lányok sikítottak, én hősiezen védtem a kávéfőzőkarral a poharakat, ám hamarosan fejbe vertek egy széklábbal.

Másnap, amikor megláttam a romokat, majdnem megütött a guta.

Mindenesetre egy tanulsággal gazdagabb lettem: elvált embereket egyetlen klimóban sem szabad kiszorgálni. Felhergelik magukat, a felebarátaikat, aztán levezetvén a feszültséget összetörik a berendezést, és elverik a kocsmárost.

Kiírtam hát az ajtóra szép, nagy betűkkel:

KUTYÁKNAK, GYEREKEKNEK, ELVÁLT FÉRFIAKNAK
BELÉPNI TILOS!

Sajnos napokon belül oly mérvű forgalomcsökkenés következett be, hogy egy hónap múlva be kellett zárnom a műintézetet.

Hja, kérem: „Sic transit gloria mundi.”

A későbbiekben is - különböző helyeken - többször találkoztam P. István úrral. Egy alkalommal, körülbelül fél év múlva a buszmegállóban.

Részegen dülöngélt, de - sajnos - felismert. Egy piszkos levelet nyomott a kezembe. Kínomban hangosan olvasni kezdtem.

„Aztán Socrates még így beszélt:

Unalmas ez a fajta. Nehezen idomítható. Veszélyes. Potenciális veszélyt jelent az életre. Elég volt. Menjenek a süllyesztöbe!

Én most elutazom, és nem jövök vissza többet.

Egy páran még biztosan lejönnek körülnézni, példát mutatni a Földre, de ez már csak egy-két ifjú titán bulija, s ők sem maradnak sokáig. Tehát: senki emberfia ne higgye, hogy a tanítgatás majd örökkön örökké tart! Nos, búcsúzóul dobjatok meg egy hamburgerrel, fiúkák!

Pfuj! Zeuszra! Inkább a méregpohár!"

- Mi ez?

- Ez? Ez egy levél a magyar tudományos körökhöz. Ezt, amit olvastál, én fordítottam egy cserépdarabról. Pseudo Xenophon egy idáig ismeretlen töredékében fedeztem fel Bulgáriában, a plovdivi dohánygyár privatizáció előtt álló büféjében. Könnyen megfújtam a leletet, mert a volt vezetők olyan elánnal privatizálták maguknak a volt közvagyonot, hogy nemcsak ezeket a sorokat tartalmazó cserépdarabot nem vették észre a zsebemben, hanem azt a négy üveg „Mastica”-t sem, amit a helyszínen már nem tudtam elfogyasztani - próbált szabatosan artikulálni P. István úr.

A levél folytatódott,

„Hangsúlyozni kívánom a töredék hitelességet, mert bár legalább olyan műveletlen vagyok, mint Önök, de ógörögben éppen járatos.”

- A Lina azt mondja: másban is röhögött P. István úr.

„Így hat kormeghatározásom, fordításom mérvadó kell, hogy legyen!”

Marhaság, komám. Marhaság.

Talán nem meggyőző? Amennyiben nem győztelek meg, bizonyosságul kijelentem, hogy ezt a Socrates nevű pofát egyenesen ismerem. Ne lássak több Máltai Szeretetszolgálatost, ha az „átkosban” nem piáltam volna vele. De szerintem az is elég, ha csak annyit mondom: gondolj bele! Ez a Socrates mennyire unta, és én mennyire unom, sőt a haverjaim mennyire unják! Agyonlövetni sincs értelme magunkat ezért a sok szarfaszú tolvajért.

Az utazni vágyó közönség csoportosulni kezdett körülöttünk. Hadarva olvastam tovább.

„Befejezésül figyelmeztetem Önöket, ha nem kellő Komolysággal foglalkoznak felfedezésemmel, tudományos sikereimmel, eztán nem almabort lopok, hanem Nestlé Corn Flakest, és - versenyszellemben, sikerorientáltan - Mikiegér agyúvá hülyítem a szellemem! Akkor aztán ki tudja miért is csellengett erre Socrates, meg a jó öreg Jesus Christus? Szóltam: Divinus, Quietus, etc... etc... ilyesmik.”

Gyorsan takarodjunk innen! Túl nagy a sikered, haver.

P. István úr ekkor egy virágtartóban állt, s szónokolt a néphez.

Mit teliettem volna?

Menekültem.

Teltek-múltak a hónapok, az évek. A miniszterek jöttek-mentek, a haramiák ügyeskedtek. Aztán összejöttem P. Istvánnal valamikor régen, éjjel.

A külvárosi kocsmában a huszadik nagyfröccs után egyre józanabb lettem. Imre bácsi, az ősz csapos

annyira kímélte az egészségemet, hogy a vizezett borából is alig mért valamint a poharamba. P. István úr töményben utazott s bár vizezték azt is -, jobban hatott agyonpiált szervezetére az alkohol.

Az objektumban az emberek a jelenlegi rendszerről beszéltek. Szidták, mint a bokros bokrot, szidták a megváltozott kommunistákat, a mesterségesen létrehozott galeriket, szidták a rablókat, szidták azokat, akik beálltak a rablók közé, és azokat, akik nem álltak be közéjük; de legfőképpen a bort szidták, meg Imre bácsit a mocsos borával.

Mialatt az emberi gyarlóságok, szarságok mikéntjéről és miértjeiről meditéltam, végig kellett hallgatnom P. István úr újabb történetét. Valaki a szocializmus dicséretét zengedezte, s a barátom ezt nem bírta sokáig cérnával.

Mese a „cuciról”

Ki mondta neked, hogy Ali, a dagadt, vízparti főpincér azért kapott infarktust, mert megevett három adag birkapörköltet, és utána megivott öt liter bort? Miért beszélnek a kövérségéről, az alkoholizmusáról, s arról a hülye szenvedélyéről, amit az angolosan sovány lányok iránt érzett. Ezek a lényeghez nem tartoznak, nem igazán.

- Meg sem szólaltam.

Ali azért pusztult meg, mert már nem bírta a kurvákat, a nehéz ételeket, a bort, a hülyéket, a szocializmust; szóval nem bírt többé semmit mesélni P. István úr, és leöntött a torkán egy vörösboros, rumos colát.

- Gyenge idegrendszer, pocsek tűrőképesség, elhasznált fizikum. Ráadásul felesége volt, meg egy csomó gyereke - magyarázta az elkerülhetlent.

- Természetesen Ali akkor is másnapos volt.

Negyedik napja volt, hogy a főnöke reggel újfent megkérte, küldene be a konyhára vagy három pincért zöldséget, krumplit előkészíteni, húst szeletelni, egyszerű: segíteni, segíteni.

Ugyanis négy nappal azelőtt, éjszaka, a konyhai dolgozók fele Münchenbe disszidált. „Jó - gondolta Ali -, most megint ki terít meg, ki hűti be az italokat, egyáltalán ki dolgozik a placcon, és ki keresi meg a pénzt?”

Tudod, Ali hivatalos főpincéri fizetése havonta negyven USA dollárnak megfelelő összegre rúgott. A munkaidő árpilis tizenötödiktől szeptember tizenötödikéig napi tizenhat óra, szabadnap nincs. Ezt a melót csak a borralalóért volt érdemes csinálni. Borralaló csak akkor volt, ha tudtál foglalkozni a vendégekkel, ha volt rá időd, hogy normálisan szolgálj ki mindenkit. Olyankor vagy kaptál borralalót, vagy nem. Ha nem kaptál, akkor csinálhattál, mert volt rá időd. A vendég-látóipar az intelligens rabszolgák bulija.

Ali - folytatta P. István úr - dühében lenyomott „szto gramm” vodkát, és bement a főnök irodájába balhézni. A főnök belediktált még egy decit, és győzködte, győzködte, majd meggyőzte: „Alikám!! Nem nekem segítesz, hanem a közösségnek, az egészségnek. Azok az emberek nem azért léptek le, mert nem fizettem nekik. Báhh!! Linkek. Nem szocialista típusú személyiségek. A nyár közepén nem vehetek föl bárkit. Ezért nem töltöttem fel az

üres munkahelyeket. Semmi spórolás, semmi bérmegtakarítás. Hidd el, semmi hasznom az egészből. Kényszerhelyzet ez, pajtás. Össze kell tartanunk. Emlékszel: sohasem szóltam a piálásokért, sőt, amikor a feleséggel kevertél, akkor sem. Alikám! Kicsit keményítünk, és elmegy ez a nyár!"

- Le kellett volna lépni a srácnak - bólogatott a hallgatóság.

- Ali tisztában volt a kizsákmányolás lényegével, a módszerek módozataival. Tudta, a megtakarított béreket a góré a szakácsok között osztja szét. A szakácsok különben nem dolgoznának reggeltől estig. A szakácsoknak ez jó. A főnöknek is jó, mert nem a tiszta nyereségből tehát a saját jövedelméből - kénytelen pótolni a konyhások fizetését.

Ali gyorsan felmérte a helyzetet: ha most kilép - a nyár közepe lévén - elhelyezkedni, jól nehéz. Nagyon nehéz. Hiába ismerik a környéken. A főnök által kiállítandó működési bizonyítvány meg mit tartalmazna? Mit is tartalmazna, mikor tényleg egész tavasszal a főnök feleségével hetyegett. A pénz meg kell, nagyon kell.

- Akkor is! Ne csesszenek ki az emberrel! - nyilatkoztak az idültek.

- Ali nem szólt semmit, bevágta az ajtót, a vécében vodkával és epével hánytá tele a piszoárt, majd maradék beosztottjainak kiadta az ukázt, s megkezdték a „négermunkát”.

Haver! Haverok! hangoskodott P. István úr. A másnaposság, az önpusztító életmód, a nyári nagy meleg, s az ideg, az ideg megviseli a pszichikumot, aztán idővel fiziológiai problémák jönnek.

Minden nap, mindenegyes kompromisszummal megdöglesz egy kicsit; végül végképp, örökre.

Folytasd! A lényeg - avatkozott a dologba a csapos, és javítván a hangulatot - fizetett egy kört.

- Ali és az emberei ledolgozták a delet - hárman, hat helyett -, a reménytelenségtől eltelve. Képzeld el egy éttermet, ahol kétszáz ember ül, a teraszon meg száz. Egyszerre telik meg az üzlet, egyszerre ül le, s egyszerre rendelne mindenki, egyszerre enne, egyszerre fizetne. A fogyasztót nem érdekli a személyzet nyomora. Megkérdezed a polgárt: Salátát parancsol a rostélyosához? Persze, hogy nem kér. Kiviszed a rostélyost és ő mégis rendel egy kovászos uborkát. Nincs idő visszamenni egy uborkáért a konyhába, mert másik két asztalnál fizetnének, másik háromnál rendelnének, egy bunkó meg végigkérdezi az italválasztékot mikor az itallap a kezében -, hogy aztán kérjen egy ásványvizet.

Aztán egyszer délután négy óra után csend és úgyahogy rend lett. A főnök úgy vélte, hogy a konyhában tevékenykedő három pincér az esti műszakot is lehúzhatná, vállalva az előkészítési feladatokat, mosogatásokat - Ali a jattból úgyis oszt nekik valamit. A többiek elegendően vannak a placcon, elvégre a vendégek ki lettek szolgálva, a pénz már zsebben, más meg nem érdekes.

Rántsa le magát a góré! - javasolta a magányos férfiak vigasztalója, Ida.

Ali megpróbált megreggelizni. A pincérek az italokat hűtötték be estére, kenyeret szeltek, poharakat törölgettek. Ali tartotta a frontot. Alig vette kézbe a kajáját, a teraszon máris leült egy nő, magával vonszolva a kutyáját.

Ali kivágta a rántott húsát a mosogatóba, s mire kiszolgáltatta a nőt, megtelt az egész terasz.

Erősíteni kellett: a legnagyobb „platón” vitte ki az üdítőket, söröket, fagyaltokat, kávékat a vendégek közé, a napernyők alá, a teraszra.

Hirtelen a nő kutyája ráugrott a lábára és egy kétéves forma gyerek totyogott felé - játszani a kutyával. A gyerek anyja és a kutya gazdája mosolygott, mert milyen édes, amikor egy öleb a pincér lábán ugrál, egy kisgyerek a pincér lábai között mászkál, amikor a nyaralók mindegyike integet, kiabál. Milyen szép, amikor „marhák” dolgoznak mindenfelé, ocsmány állatok helyett, mindféle ocsmány állatokért.

És megtörtént: felfordult a nap, víz alá kerültél. Ali szívét keményen markolta valami, nem kapott levegőt, elzsibbadt a keze, remegett a lába. Egymás után potyogtak le a tálcáról az üvegek, a poharak, a csészék.

Felordított a világ. A múlandóság bronztorkú madara kiabált, vagy csak a sirályok rikoltoztak a vízparton, talán.

Ali kezéből kiesett minden, elesett. Mire a feje a földhöz koppant - halott volt.

Ennyi - mondta P. István úr -, iszunk még valamit, vagy elcsábítjuk a ruhatároslányt?

A ruhatároslány nem tetszett.

Belerúgtam P. István úr székébe, és a tehetetlenségtől biborpiros szívvel kimentem a városszéli, őszi mezőkre, hogy friss levegőt szívjak, hogy felejtsek, s hogy belenéznek a mindenség hidegen szemlélődő, közömbös szemébe.

Bármikor is találkoztam P. István úrral - rendszerint kocsmákban, esetleg a kocsmák környékén - ő mindig egy lengyel nemes grandezájával rendelte a megkívánt ételeket, italokat - általában italokat -, a személyzet pedig következetesen nekem prezentálta a számlát.

P. István úrban önérzet is lakozott, s egyszer úgy érezte, nagyvonalú lesz. Hivatalos volt a roma barátai sörözőjébe „mulatságra”, ezért habozás nélkül meghívott.

Cigányvilág, Magyarország

Drága kocsikkal tömött magánparkoló mögött magasodott a dekoratív épület. A teraszról a sörözőbe lépve a terem kiválóan mutatott: luftballonok, lampionok, szerpentinek lógtak a plafonról, tükrök csillogtak a faikon, gyümölcsasztal egy sarokban, kristálypoharakból, márkás italoktól roskadozó pult a másikban, zenekari dobogó, tálalószekevény, halkán surrogó ventilátorok, ragyogó tisztaság, sürgő-forgó személyzet.

- Bාරókám!! - harsogta P. István úr, és bemutatott egy elegáns, kopaszodó fiatal cigánynak.

Bාරókámat diszkrét parfümillat felhőzte, ujját gyémántgyűrű ékesítette, az öltönye: egy falus ház ára.

- Arc! - szólt a Bාරó egy öszülő egzaltált képű pincérnek. Egy üveg whisky, három pohár, néhány Red Bull.

- Mit szólsz Doktor? - fordult hozzám. - Látod, ilyenek vagyunk mi cigányok. Nem csak zsebelés, gyufázás a piacon. Elkészül a vacsora, utána majd körbejárás mindent. Szórakoztatok! A vendégeim vagytok.

- Báró! Téged keresnek - jött az asztalhoz Arc, a különös pincér.

A Báró zavartan sietett két ÉDÁSZ feliratú kezeslábast viselő férfi elé.

- Ne csináljátok, gyerekek. Buli lesz. Látjátok, ott ülök a Dokival. Igyatok valamit.

- Ki kell kapcsolnunk az áramot, Báró. Három hónapja nem fizettetek.

- A kisgyerek! Az öcsém. Elfelejtette. Mennyi? Rögtön kifizetem.

Nálunk nem lehet fizetni, be kell menni a központba.

- Arc! Gyere, menj az urakkal! Itt a pénz, intézkedj! Megjött a zenekar. Szerelni kezdtek.

- Figyelj, Doki! - ült le mellém a Báró. - Az a kicsi, a Törpe az énekes. Ilyet még nem hallottál.

Felugrott, ismét elment. Whiskyből ködlő tekintetem előtt P István úr alakja materializálódott.

- Te, mit csinálnak ezek a dakoták? Miben utaznak, hogy így tele vannak lével? - kérdeztem.

Mit csinálnának? Demokráciát. Hála pártjainknak, kormányainknak, ez az állam olyan viselkedési módokat honorál, amely paralel a primitív, deviáns magatartást tanúsító, erőszakos csoportok kultúrájával.

- De tudományos a stílusod, kisapám.

- Jóhogy!! Izletelnek. Most lehet. Szabad a gazda.

Folyamatosan érkezett a vendégsereg. Rengeteg aranylánc, ékszer az asszonyokon, új ruha a gyerekeken.

Látod, az egész család vagyona a nyakukban. Figyeld a „csácsó romokat”, ami pénz volt otthon, azt most mind elhozták. El is verik. Holnap meg kopp, egy-két napig. Aztán újra minden előlről.

Húsz éve még az orbáncos disznókat húzkodták a dögkútból, ez azért mégis haladás.

Milyen haladás? A gyerekek nem beszélnek se magyarul, se cigányul a tanuláshoz szükséges szinten. Egy-két év, és sulis „nyista”. A munka „nyista”. Állami támogatás van és leházás. Ez az üzlet.

- Doki! - került elő valahonnan a Báró. - Beszélgesünk. Te tanult ember vagy, én nem jártam iskolába, de értek az üzlethez. Tudom az ÁFÁ-t, a KFT-t. Tudom az önkormányzati lakásvásárlásokat, a szociálpolitikai támogatást, az olajat, a számlázásokat, a vámot - mindent. Valakinek a nevében csinálnánk egy Kft-t, te meg kidolgoznád nekem a dolgokat. Te tárgyalnál. Magyar vagy és jól beszélsz. Elmondanád: romák vagyunk. Erted?

Kisebbséginek lenni nem érdem, csak állapot.

Igyál, Doki! Láttad a „Mercimet”? Veszünk újat, jobbat. Bejárjuk a világot. Üzletelünk a jugókkal, a ruszikkal. Átépíttem ezt az üzletet. Felül bár lesz, mellette étterem, alul borozó. A bárban távolkeleti, meg szép román lányok. Igyál, Doki!

Fínek!! Nem veszel telefont? jött az asztalunkhoz egy fiatal roma lány.

- Menj innen. Tárgyalok - torkollta le a Báró.

Nehogy kikezddj a roma nőkkel Doktor! Én aztán tudom milyenek. Nézd azokat a magyar nőket! Majd küldök ide egyet.

Ujabb üveg whisky került az asztalra.

A Báró arca lassacskán kiüszott a képből.

- Mari vagyok perdtült mellém egy csinos, szőke leányzó. Olvatag tekintettel fixírozta a nadrágomat. Feltű-

nés nélkül a zakóm belső zsebébe irányítottam a pénztárcámat.

Akkor megcsördültek a dobok, és Törpe, az énekes felrikoltott:

- „Májusi, májusi...”

Tegyé! rá! Tegyé! rá! - kiabált a kiöltözött közönség.

Törpe addig is rendesen ette a mikrofont, de most aztán igazán. Arc, a félhülye, alkoholista pincér hordta az italokat: üveg whiskyt, húsz üveg bort egy asztalhoz. A kocsmáros gyerek elrendelte az ingyenes vacsora fel-szolgáltatását. Indultak az asszonyok, kezükben a tálakon a pecsenyék, a „pékó maszk”, erőspaprikák.

- „Tu szan mátó, e szim mátó” - hörgött, ordított Törpe.

A női vécében a Mari mellén lágyan fodrozódott, csordogált az ondóm.

Jaj, cigányvilág! Magyarországi!

Az összes zsebes, piti tolvaj, csaló most issza el a pénzt, amit egy hét alatt lopott. Most mutatják meg egymásnak, milyen srácok valójában.

Szegény, szerencsétlen, buta cigány vagyok! - üvöltöttem a vécében. - Minden jó itt, csak ez a kurva világ nem jó már. Cigányvilág! Magyarországi!

Eltoltam a Mari fejét, s bementem a söntésbe a Báróval, meg néhány másik romával fröccsözni.

A többi már - mint például az elvonási tünetek kezelése - a pszichiátriai osztály dolga volt.

Nemrégiben elhatároztam, hogy megváltozom. Úgy döntöttem: beállok a sorba. Elem az emberek mindennapi életét; megpróbálom őrizgetni magam. A társadalom gomolyogjon, kavarogjon nélkülem. Látszik úgyis a tengely, amely körül létrejön az évezredek óta mindig új, s mindig azonos felépítmény.

P. István urat is felejtettem, mint annyi mindent és annyi mindenki mást. Aztán a múlt szombat, délután csöngettek az otthonom ajtaján.

Jogelmélet és álmok

Kinyitottam az ajtót.

Nos, ki állt a küszöbön?

Ki más, mint P. István úr.

- Gyere velem, hogy sört igyunk! Gyere velem, hogy sört igyunk, jó kis bajor sört igyunk a legközelebbi kocsmában! - énekelte.

- Elég volt! - hisztiztem. Nem hagysz dolgozni. Nemhogy dolgozni nem hagysz, de élni sem! Nem iszom többé alkoholt, nem hallgatom meg a történeteidet. Menj az anyádba!

- A történet jó. Legalább olyan jó, mint a sör a kocsmában. Egyáltalán nem mese, egyszerűen egy jogelméleti kérdés, minden körítés nélkül. Ki is fejtem a problémát azonnal, itt - s leült az előszobában az ajtó elé, a padlóra. Zsebéből előhúzott egy „kétdekás” Dianát, kacsingatva inni kezdett és pofátlanul vigyorgott, vigyorgott a pofámba. Részegsége ellenére úgy-ahogy összefüggően beszélt.

1988 óta ezek a megváltozott kisdobosok állandóan azt nyilatkozzák, hogy a szerződéseik, ügyleteik jog-

szerűek voltak, csak éppen erkölcsösek nem. Álltság - csukladozott szolidan P. István úr. - Ezek snóblin nyerték a diplomá|ukat, vagy az anyuka cumizta ki nekik, esetleg az apuk a „cuci” kibekkelése közben intézte el a pasaréti szolgálati-lakás kiutalással együtt, egy füst alatt. Azt elhiszem, hogy a római jogi tanulmányaikra már nem emlékeznek, de hogy a Ptk. 200.§-a sem, azt nem, hiszen praktizálnak. A Ptk. meg hatályos volt, és most is az - sziszegte P. István úr. - Van benne egy ilyen: „Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik.”

Ezek - a szocializmus volt haszonélvezői - olyan hülyék, hogy a nyilvánosság előtt jelentik ki, hogy minden bulijuk jogilag semmis. Nem is történt semmi. Vissza az egész. Mármint a szájré vissza. Privatizáció stornó, ők meg indulhatnak a dutyiba - heherészett P. István úr. - Már aki indulhat. 1990-ben még indulhattak volna. Akkor még mondhatták volna: „Nem láttuk át a dolgokat, megtévedtünk, gyarló emberek vagyunk, elvakított bennünket a sárga fém csillogása. Letesszük a lopott töltőtollakat, a lecsavart vízcsaptetelepeket és elmegyünk.”

De most már nem lehet elmenni!

Most már fizetni kell!

A probléma csupán az: mi legyen a lopásokat, csalásokat elkövető kislányok és kisfiúk sorsa?

Rontom-bontom! Mi legyen az országrontók, a hazaárulók sorsa?

Szólok néhány haveromnak és berúgjuk a parlament ajtaját. Csinálunk egy fasza puccsot, mást nem lehet. Rendet adunk a demokráciának. A dolog úgy kezdődik, hogy először elénekkeljük ezt a csatadalt:

„Magyarok!

harcba és harcra hívlak titeket!

Emlékezzetek:

Mikor vertük szét Európát!

Az őseink sírnak a porban,

rendet kell tennünk már végre!”

- Jézus, Mária! Ne ordíts! Meghallják a szomszédok. Ne rugdald az ajtót! Ez nem az én lakásom, te állat! A barátnőmnél lakom.

Nem használt kiabálás, könyörgés. P. István urat lefektettem a szőnyegre, feje alá tettem a kutya rongyát, s ő legott elaludt.

Mialatt P. István úr az előszobában bűdösödött és húzta lóbórt, levittem a kutyát az utcára sétálni, egyúttal a dolgát elintézni. Kikötöttem egy behajtani tilos táblához, a mellette levő boltban pedig vettem két üveg sört, fél kiló kolbászt, kenyeret, tormát. Gondoltam, csöves barátom - felébredvén - „beteg” lesz. Felérve a lakásba átléptem alvó vendégem, régi ruháimból néhány használható darabot kerestem számára.

A kutyának hála, P. István úr hamarosan felébredt. Berugdaltam a fürdőszobába, szellőztettem, kolbászt főztem és - bár ateista vagyok - imádkoztam, hogy addig ne érkezen haza a barátnőm, amíg ez a marha itt rontja a levegőt. Van isten! Amikor csicseregve megérkezett a szerelmem, P. István úr már elment, a fürdőszoba csillogott, a konyha ragyogott.

- Levitted a kutyát sétálni? Elintézte a dolgát? - ölegetett a kedvesem.

- Ó, igen. Biztosan elintézte. Mi lenne, ha ennénk valamit, és utána rögtön ágyba bújnánk? - nyögdécseltem.

Ettünk, ágyba bújtunk, elaludtunk.

Rémálom volt, ami rám várt.

P. István úrral együtt géppisztollyal a kezünkben -, egyszerre rúgtuk be a parlament ajtaját. Egymás után tártuk fel a folyosók, a szobák, a termek.

Üres volt minden.

P. István úr vérvörös arccal üvöltött:

„Mondom, hogy itt vannak! Itt vannak a hazaárulók, tolvaj gazemberek!”

Aztán megpillantottam fegyvereseik között őket. Közéjük ugrottam, s lőttem. Lőttem volna halomra, de a géppisztoly nem sült el.

- Iszonyat. Nem sült el - kiáltottam.

Fegyverek hideg vasa meredt rám. Menekülni nem lehetett, nem volt hova.

- „Istenem! Infarktust kapok!” -

Fulladoztam, beszorítva a sarokban. Hörögve ébredtem. Kedvesem karcsú combjai a mellemen, nyakamon, öle az arcomon. Belepuszítottam bodzavirág ízű ölébe, s újra elaludtam. Almomban tágas mezőkön együtt suhantunk, alig érintve lábunk a földet, talányos szemmel, meredten, mint az egyiptomi és az acháj istenek. Aztán az őseim nyargaltak felém, nyilazva, de most nem egymást ölték, hanem a csodaszarvast úzték rikkantva, rikoltva. A dob, a dobszó, a sámán dobja - betöltve a mezőt, az eget - folyton-folyvást egyre szólt.

Bodzaillat, a fű szaga, női test, napsugarak...

Felkeltem, kimentem a vécére.

- A szentségit! - káromkodtam, mert beleléptem a kutyapiszokba. Persze, hogy nem intézte el a dög az utcán a dolgát.

- Csak az álmok maradtak nekem, és neked is - súgtam az ágyhoz hajolva. Bumm, bumm - a dob, a dobszó, a sámán dobja zuhogott, lüktetett a fülemben, az agyamban...

Hej!

Magam sem érte - egyszer csak P. István úr rigmusát dúdoltam:

„Magyarok!

Zöld lombokat tűztem a hajamba!

Harcba és harcra hívlak titeket!

Emlékezzetek:

Mikor vertük szét Európát!

Az őseink sírnak a porban,

rendet kell tennünk már végre!

Zöld szalagok szállnak a hajamban:

A hazáért!

A becsületért!

Az emberiségért!

Huj, huj, hajrá!”

- Tegnap délelőtt csörgött a telefon.

Pocsolyák

Tegnap délelőtt csörgött a telefon.

Megnősülök hallottam P. István úr hangját. - Te leszel a tanúm. Gyere el hozzánk ebédre.

A megadott címre korán érkeztem, de P. István úr már várt: főzött egy lábas pörköltet, s vett egy kanna bort.

Megettük a pörköltet, megittuk a bort, aztán elmentünk a kocsmába. Juhé! Micsoda kricsmi volt. Haverok, pia, hangulat. Belöktük az ajtót, és elmerültünk a füstben, a zajban. Megittunk néhány üveg pálinkát és kívül-állóként szemléltem máris mindent.

- Gyerekek! Meg egy kanyar elmegy? - ordította P. István úr, amikor megszólalt mellettem egy halk hői hang.

- Tudtam, hogy itt vagy. Azonnal menj haza! Öltözz föl rendesen! Mosd meg a fogad, mert rettenetes szeszszagod van! Anyu meghívott benneteket ebédre.

Neked kellett volna főzni, s úgy várni a barátomat, nem a dög anyádnak! Különben is, mi ettünk már - dühöngött P. István úr.

- Ne szidd az anyámat! Nem érdeke! a véleményed. Meghívtak benneteket. Kész sziszegte a leendő nej és elment.

- Egye meg a fene - szólt P. István úr -, ha már főztek ránk.

S elmentünk.

Amikor a káposztaszagú, lepusztult folyosóról beléptünk az előszobába, P. István úr majdani családja az asztalnál ült. Az asztalfőn a leendő após, mellette a leendő anyós, P. István úr nagyon molett jövődöbelije, jövődöbelijének a két húga, meg a két hóg Basedow-kóros férjei.

Gyorsan leültem, mert hatni kezdett az elfogyasztott italkeverek. Hálisstennek, nem keltem nagyobb feltűnést, mert mindenki P. István urat nézte. Igen-igen jóvágású gyerek volt. Mitöbb, elegáns. Bársony zakója, hegyes orrú cipője a boldogult beat-korszakot idézte. Nyakkendőjén egy néger lány támasztott három pálmafát.

- Nem késtünk sokat? villogtatta hiányos fogsorát.

Ugyan, ugyan. Gyere ide, ülj mellem! - búgta a terv szerinti anyós.

Kellemetlenül éreztem magam, mert az esedékes sógornők egyre közelebb húzódtak hozzám, s azt hittem, problémák lesznek, ha a férjeik kiszúrnák a dolgot. Szerecssemre mulyák voltak szegények, mind a ketten. Észrevették, hogy mi mar jócskán ittunk, s ezért azt gondolták, most nekik is szabad. Állítólag máskor csak engedéllyel mertek tütni.

- Apuka, milyen bor ez? Nagyon jó - mondogatta az egyik.

Tényleg pazar. Igyunk még egy üveggel! - így a másik.

Az öreg hordta is a bort rendületlenül. Behozták az ételeket, megkezdődött a kései ebéd. Ettünk, ittunk. A sógornők ijedten bámulták P. István urat, ám az anyós elégedetten vigyorgott, akárhányszor csak ránézett.

P. István úr élvezte a helyzetet, történeteket mesélt, sikamlósakat, filozófikusakat, szolidakat. Színes léggöm-

bök, lampionok szálltak, keringtek körülötte, szórakoztatott mindenkit.

A nők kacagtak, az ételek fogytak, a férfiak izzadtak, vörösödtek. Lekerült rólunk a nyakkendő, a zakó. Elviselhetővé vált a hangulat. Szegény apósjelölt látva az általános jókedvet, úgy érezte, neki is meg kell mutatnia, milyen legény valójában. Megpróbált lépést tartani velünk az ivásban. Hetven év az hetven év. Az edzés hiánya meg amúgyis nagy úr. Pillanaton belül részegebb lett valamennyiünknel. Fel akart állni egy újabb üveg borért, hirtelen megingott és neki esett az asztalnak, az asztalon egy tál süteménynek. Anyós pajtás csak ekkor ébredt rá, hogy mind-egyik férfi részeg, csak ekkor vette észre, hogy a lányai félig kigombolt blúzban, kipirulva lihegnek a nyakamba.

- Én ezt nem bírom tovább! A vejeim alkoholisták, a lányaim... Eh! Én szívbeteg vagyok. Rögtön kiugrom az ablakon - visította.

Helyet a kislánynak! - javasoltam, és megfogtam az egyik sógornő fenekét.

- Bátran, mama! - rikkantotta P. István úr mámoros szemekkel. - Ne hagyja kétségek között az embert, ha már egyszer megígérte!

Ez az ésszerű javaslat teljesen kiborította.

Azonnal menjetek innen! Mindenki menjen haza! Ide egykötök se jöjjön többet! Jaj, te vén majom - üvöltött elele párjára. - Segits! Dobd ki őket!

De én nem, én nem - dadogott a férje részegen.

- Gyere, tata! Iszunk még valahol valamit! - kapacitálta P. István úr az öreget.

- De én, én nem tudok menni - így a kisöreg.

Mire letöröltem a röhögéstől kicsorduló könnyeimet, a sógornők a férjeikkel, s a szépreményű ara már mind-mind elmentek. Kart karba öltve elindultam P. István úrral én is.

„Haragszom a töködre, haragszom a töködre, mert rámászott a kukoricaföldemre” - danoltuk a kukucskáló szomszédok nagy öröme.

Amikor kiléptünk az utcára, eleredt az eső. Mire a parkba értünk, zuhogott. Ott dülöngéltünk bőrig ázva a virágok és a díszbokrok között. Amikor átvágtunk volna a park közepén - lerövidítvén utunkat - eles-tünk. Beleestünk egy fölászott virágágyásba. Feküdtünk a sárban és nem bírtunk fölkelni. Amint négykézlábra álltam és ki akartam egyenesedni, a fejem mindig visszahúzott. Az ülepem az égnek állt, az orrom pedig a virágszirmok magasságában. Rájöttem, nincs mese: addig kell itt henteregnünk, amíg egy kicsit kijózanodunk, s akkor talán haza tudunk menni. Az eső zuhogott. Pocsolyák nőttek ki a földből, és a késő délutáni szürkületben a sárban fekvé keltegettem a cimborám.

- Testvérem! Föl kellene állnunk! Meg kellene tisztálkodnunk! Oda mászunk a legközelebbi pocsolyához és rendbe szedjük magunkat.

P. István úr tátott szájjal hortyogott a virágágyásban a szakadó esőben, a vigasztalan ég alatt.

Belekúsztam az egyik tócsába, belefeküdtem a testem egész hosszában, és onnan könyörögtem neki.

- Kistestvérem! Gyere ide te is! Meglátod, tiszták leszünk.

P. István úr nem válaszolt, s rájöttem, egyedül maradtam.

„Mindegy - gondoltam. - Az ember úgyis mindig egyedül van. Sőt, valójában mindig, mindenütt egyedül van.”

Kicsit bóbiskoltam, aztán beleittam a pocsoya vízébe:

„Te víz! Tisztíts meg engem! Áztasd le rólam a mocskot, ami rám tapadt! Mosd át a sejtjeimet, az agyonkínzott szerveimet, hogy olyan legyen minden, mint régen! Amennyiben ez nem megoldható, oldd föl a testem! Beléd vegyülnék! Én is víz lennék, szép, tiszta víz. Átláthatnának rajtam a járókelők, láthatnák bennem - a víz alatt a fűszálakat, a hullott faleveleket, az apró kavicsokat, miegymást.”

Hanyatt fordultam és felordítottam, mert karnyújtásnyira láttam magam fölött a kitisztuló eget, a csillagokat, és úgy éreztem, rám zuhan a mindenség.

„Galaktikánk! Vissza akarok menni oda, ahonnét jöttem! Szétvetett tagokkal keringenek messze-messze az űrben. Lassan eltűnedezne előlem ez az esőtől ázott föld, minden emlék, és a tudattalan, örök lét; az elemek ártatlan léte közeledne felém, míg csak az anyag legegyszerűbb formája nem lennék magam is.”

Csend volt.

Az esővíz csurgott, csöpögött a fák, a bokrok leveleiről.

Később felálltunk és elindultunk.

(1996)

